

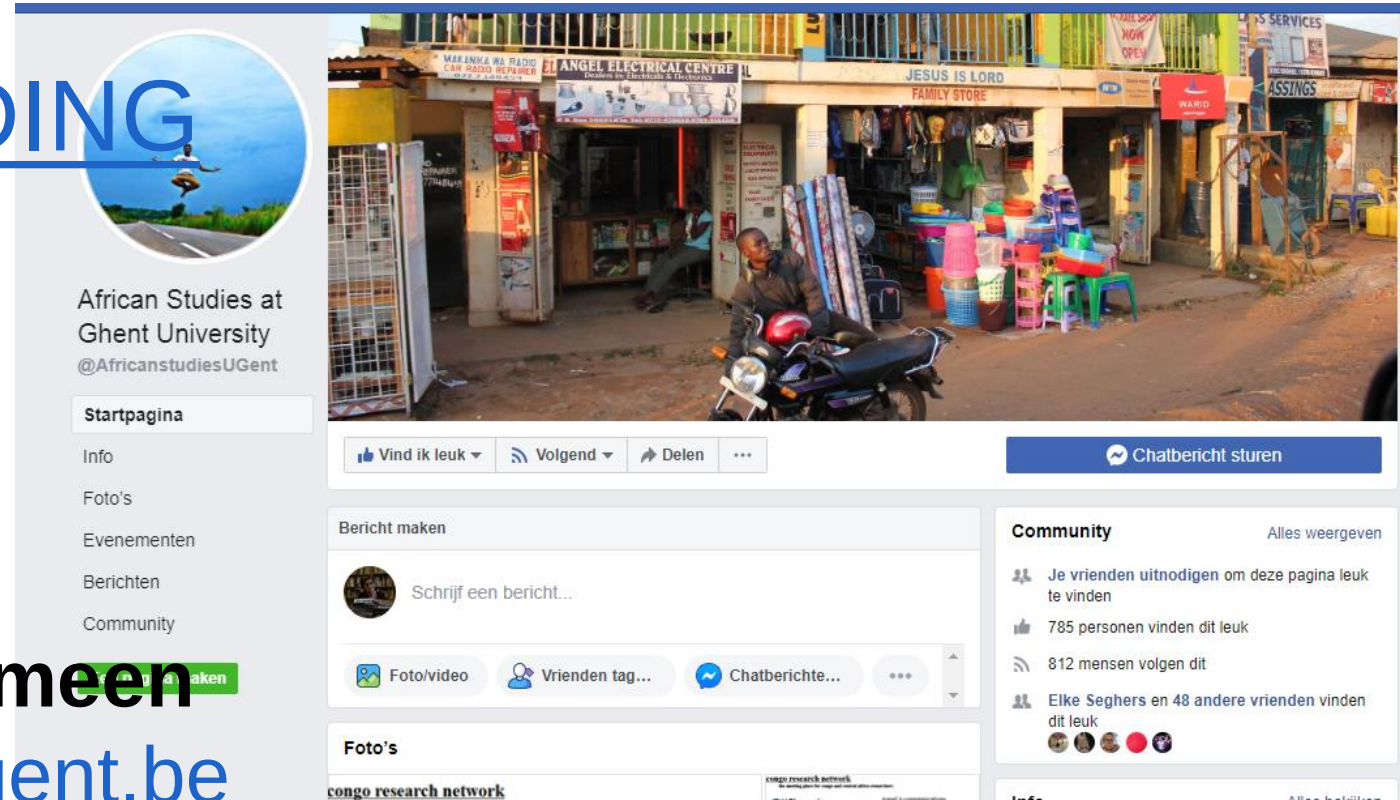
Veldwerk in Afrika

Inge Brinkman

1. Algemene inleiding
 - Belangrijke adressen en info
 - Een universitaire opleiding
2. Inleiding tot de collegereeks
 - Kennismaking
 - Cursus-inhoud
 - Programma
 - Evaluatie
 - Communicatie
3. Veldwerk: conceptualisering
4. Veldwerk in historisch perspectief
 - A. Ontwikkelingen in veldwerk: literair
 - B. Ontwikkelingen in veldwerk: historisch

1. ALGEMENE INLEIDING

- **Belangrijke adressen: algemeen**
 - Faculteit: <http://www.flw.ugent.be>
 - Studiegids: <http://studiegids.ugent.be>
 - Talen en Culturen: www.talenenculturen.ugent.be
- **Afrikaanse talen & culturen:**
 - <http://www.africanstudies.ugent.be/>
 - <https://www.facebook.com/AfricanstudiesUGent/>



– Opleidingsvoorzitter:
Prof. Dr. Inge Brinkman

– Examensecretaris:
Prof. Dr. Gilles-Maurice Deschryver

– Internationalisering:
Prof. Dr. Michael Meeuwis (mmv alle promotoren vd
bestemmingen)



WANTED

- Studentenvertegenwoordiging in Opleidingscommissie

Belangrijk:

- Jullie evaluaties van het onderwijs

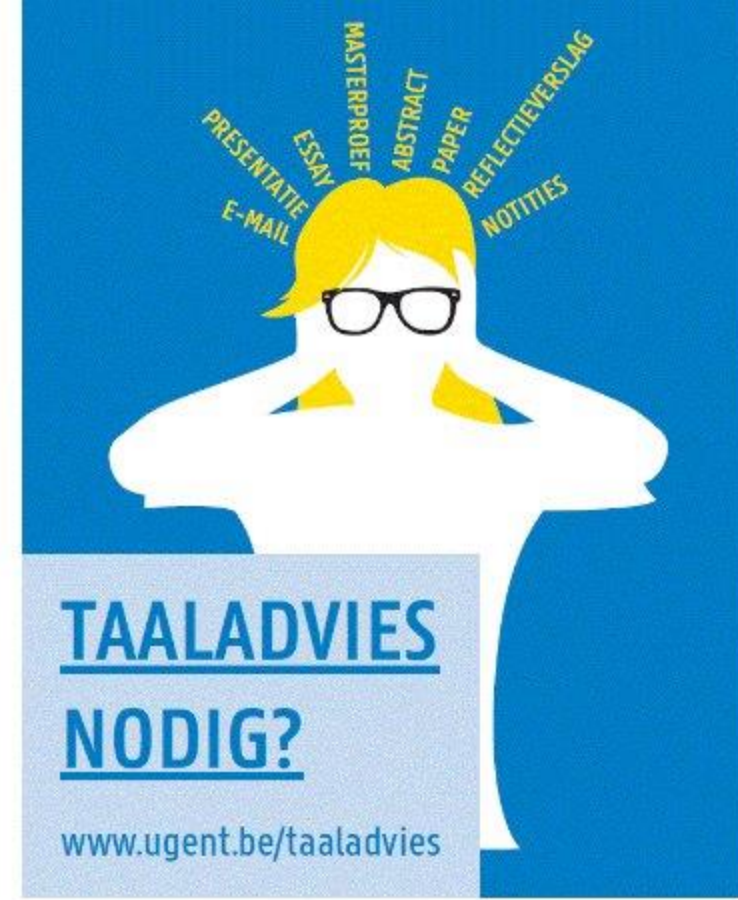
<i>helemaal niet akkoord</i>	<i>niet akkoord</i>	<i>neutraal</i>	<i>akkoord</i>	<i>helemaal akkoord</i>	<i>geen antwoord</i>
----------------------------------	---------------------	-----------------	----------------	-------------------------	----------------------



- Gents Afrika Platform
 - Verenigt alle Afrika-expertise
 - 300 leden (studenten en personeel uit alle faculteiten en hogescholen)
 - Activiteiten; Nieuwsbrief; Tijdschrift: *Afrika Focus*
 - <https://www.africapatform.ugent.be/>

- Oosters-Afrikaanse Kring (<http://www.fkgent.be/oak>)
- MO* (<http://mo.be>)
- Africa Book Link (<http://africabooklink.com>)
- Gents Centrum voor het Afrikaans (<http://www.afrikaans.ugent.be>)





- Taalonthaal: www.taalonthaal.ugent.be
- <https://www.taalonthaal.ugent.be/afspraak/>

EEN UNIVERSITAIRE OPLEIDING



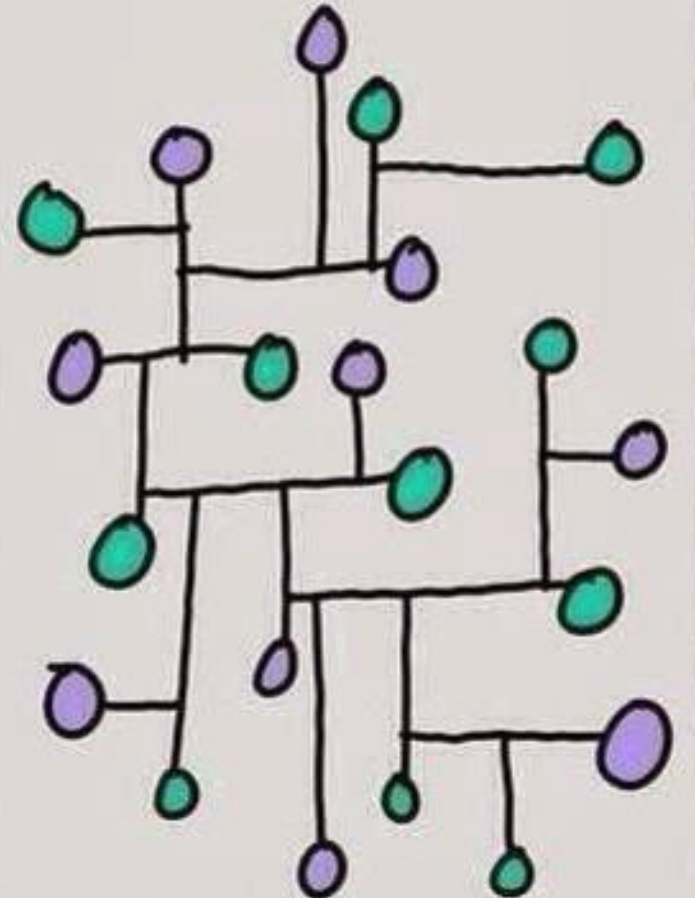
www.Ugent.be

**DURF
DENKEN**

information:



knowledge:



2. INLEIDING TOT DE COLLEGEREELS



Inge.Brinkman@UGent.Be

KENNISMAKING



CURSUSINHOUDE

Deze collegereeks beoogt studenten vertrouwd te maken met veldwerk in Afrika. De cursus omvat een brede waaier van disciplines - vanzelfsprekend met een historische focus op etnografie, maar verwijzend naar veldwerkmethoden voor antropologie, geschiedenis, letterkunde en sociolinguïstiek.

Na een theoretische inleiding wordt de reeks zo praktisch mogelijk opgevat. De studenten voeren een veldwerkoefening uit en doen daarbij kennis en vaardigheden op over o.a.: interviewtechnieken: ontwikkeling van een vraagstelling, selectie van gesprekspartners, voorbereiding (vragenlijsten, achtergrond van de gesprekspartners; (non-) participerende observatie en waarneming; *mixed methods*; objecten en materiële cultuur; *performance*; *life history*; veldwerknootities; gegevensverwerking als hiërarchiserend proces; verslaggeving van veldwerk; multi-sited veldwerk, mobiel veldwerk, visueel en web-onderzoek; 'Zelf en Ander', *reflexivity*: aspecten van ethiek, positionaliteit en representatie.

EINDCOMPETENTIES

- Een basiskennis bezitten van de theoretische achtergrond van veldwerk in Afrika.
- Een basiskennis bezitten van de geschiedenis van etnografisch veldwerk in Afrika.
- Inzicht hebben in de interactie tussen taal, cultuur en samenleving, en deze kennis kunnen integreren in het eigen onderzoek.
- In staat zijn tot om kritisch na te denken over de talige en communicatieve aspecten van sociale en culturele processen.
- In staat zijn om kritisch te reflecteren op zelfstandig uitgevoerd veldwerk en de eigen positionaliteit daarbij te analyseren.
- Beheersen van de basistechnieken van veldwerk vanuit een sociolinguïstisch, literair, historisch en/of antropologisch perspectief en deze zelfstandig kunnen toepassen in een zelfgekozen onderzoekscontext.
- Veldonderzoek kunnen verrichten en in staat zijn hierover individueel mondeling en schriftelijk te rapporteren.

Toetsing

- Participatie tijdens de bijeenkomsten + tussentijds verslag (uiterste indiendatum: 11 april; 10%)
- Veldwerkrapport (uiterste indiendatum: 1 week voor het examen, 80%)
- Mondeling examen (10%)

N.b. Je dient geslaagd te zijn voor alle evaluatieonderdelen.

TIJDENS HET PAASRECES: VOORTGANGSRAPPORTAGE

Bereid een tussentijds verslag (indienen voor zondag 11 april) voor waarin je volgende elementen behandelt:

- Thema
- Vraagstelling en verantwoording
- Veld
- Participanten
- Methoden: tot nu toe en voorzien
- Dilemma's en kanttekeningen

Veldwerkrapport

(uiterste indiendatum: 1 week voor het examen)

Rapportage van veldwerkoefening:

- Vraagstelling & verantwoording
- theoretisch-conceptueel kader
- gehanteerde methodologie (met inbegrip van reflectie over positionaliteit en ethiek)
- alle veldwerkgegevens (dagboek, interview-transcripties, eventueel audiovisueel materiaal)

Tip: kies voor een onderwerp waarvoor de gegevens voor jou nuttig kunnen zijn (bijv voor een paper, thesis)

VORM EN INHOUD VAN HET RAPPORT

- Omvang niet van belang
- Raadpleeg de schrijfwijzer
- Verzorgd taalgebruik en verzorgd referentiesysteem
- Plagiat = diefstal
- Documentsnaam:
ACHTERNAAMVoornaamVeldwerkrapport.doc of .docx
(let op voor lay-out veranderingen)
- Titelblad met alle benodigde informatie (zie Stijlwijzer At&c)
- Paginanummering
- Onderwerp dat past bij een rapport van deze omvang

VOOR MEER INFORMATIE:

- Informatie op Ufora
- P. de Buck e.a., *Zoeken en schrijven. Handleiding bij het maken van een historisch werkstuk* (Haarlem 1982 of een meer recente editie).
- Dienst Taalonthaal: <http://www.taalonthaal.ugent.be/>
- Stijlwijzer Afrikaanse Talen en Culturen
<http://www.africanstudies.ugent.be/nl/info-voor/info-voor-studenten/#Thesis>

EXAMEN

- Mondelinge bespreking van je veldwerkoefening en de inhoud van de collegereeks aan de hand van een aantal vragen:

Op 21 mei 2020 krijg je 5 vragen voorgelegd waarop je jouw reactie thuis kan voorbereiden.

Tijdens het mondelinge examen (datum wordt aangekondigd via het examenrooster) krijg je een aantal vragen voorgelegd, waarop je jouw reactie kan geven. Tijdens het mondelinge examen wordt ook gevraagd je veldwerkrapport toe te lichten, waarna eventueel vragen over de veldwerkoefening zullen worden gesteld. Het staat je vrij aantekeningen mee te nemen naar het mondeling examen.

VOORBEREIDING

Wekelijks:

- Lezen van het opgegeven studiemateriaal per collegebijeenkomst; participatie in de discussies; deelname aan de opdrachten tijdens de sessies.

Eenmalig:

- Voorbereiding van en indienen van de voortgangsrapportage
- Eindopdracht: Veldwerkrapport
- Voorbereiding van en deelname aan het mondelinge examen.

STUDIETIJD; EVALUATIECRITERIA, ETC

- zie doc 'Veldwerk_Afrika-Voorbereiding, studietijd, toetsing op het Ufora-platform
- Ook nuttig: Ufora > Inhoud > Algemene Documentatie

COMMUNICATIE

Communicatie via het Ufora-platform

- Algemene informatie, verplichte literatuur, opdrachten, powerpoints, aankondigingen, etc.

Bij vragen: Inge.Brinkman@UGent.be

Blok I: Inleiding

- 1: Inleiding
- 2: De geschiedenis van etnografisch veldwerk (Stocking)

Blok II: Methodologische aspecten

- 3: Interviewtechnieken (Gubrium & Holstein)
- 4: Materiële cultuur (Rowsell; Thomas)
- 5: Animations and activations
- 6: Webonderzoek (Varis; Costello, McDermott & Wallace)
- 7: Gegevensverwerking (Crang & Cook; King; James; Katto)

Blok III: Dilemma's en nieuwe ontwikkelingen

- 8: Aspecten van ethiek: zelfreflexiviteit (Tomaselli; Macharia; Coetzee; Musila; Bukavu Series)
- 9: Aspecten van ethiek: restitutie (Basu)
- 10: Activistisch onderzoek (Nader; Grandia)
- 11: Multi-sited en mobiel veldwerk (Howard & Shain)
- 12: Visuele antropologie (Pink; Film)

VELDWERK: CONCEPTUALISERING

- Wat is het DOEL van veldwerk?
Verzamelen en/of genereren van GEGEVENS (ook data, bronnen, etc genoemd) voor onderzoek
- Onderscheid: primair/secundair.
PRIMAIR: door de onderzoeker verzameld
SECUNDAIR: door een andere onderzoeker verzameld
- Waar gaat het bij veldwerk om: primaire of secundaire gegevens?
 - > Bij veldwerk gaat het om primaire gegevens.

‘HET VELD’: EEN COMPLEX BEGRIIP

- Omgeving/context waarin het leven van de deelnemers aan het onderzoek zich afspeelt



- Afbakening van het veld op grond van welke criteria? (verband criteria voor keuze van het veld en onderzoeksthema)
- Wat is ‘het veld’ bij multi-sited of mobiel veldwerk?

IN DEZE CURSUS: FOCUS OP VELDWERK IN CULTUURVAKKEN

- Veldwerk voor Taalkunde: 'Taaldocumentatie en taalbeschrijving in Afrika'
- En: aspecten van Mondelinge Geschiedenis, ook in 'Methodes, bronnen en historiografie van de Afrikaanse geschiedenis'.

In deze cursus:

- Antropologie
- Sociolinguïstiek
- Geschiedenis
- Literatuur
- Of interdisciplinaire combinatie

VELDWERK IN CULTUURVAKKEN

– Onderscheid: kwantitatief/kwalitatief onderzoek

KWANTITATIEF: numerieke data > statistieken

Hier: **KWALITATIEF onderzoek**: aard, de waarde en de eigenschappen van het onderzoeksvraagstuk > beschrijving (ook mogelijkheid van 'mixed methods')

– Onderscheid: deductief/inductief onderzoek

DEDUCTIEF: theorie of model afleiden uit andere theoriën en modellen

Hier: **INDUCTIEF onderzoek**: theorie of model is gebaseerd op empirisch vastgestelde gegevens

– Onderscheid: emic/etic benadering

Hier: **EMIC**: standpunt van binnenuit geredeneerd

ETIC: standpunt van buitenaf

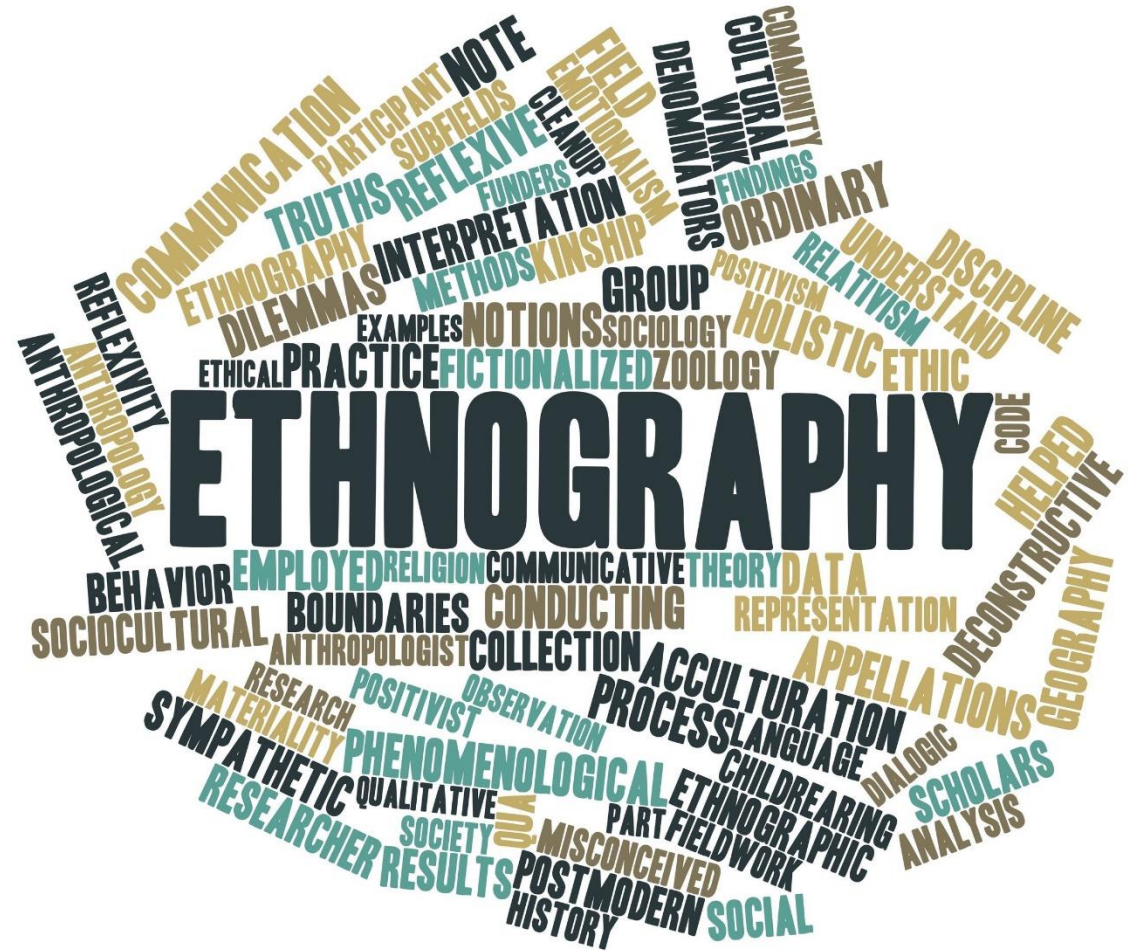
– Onderscheid: subjectief/objectief

Hier: **SUBJECTIEF**: Afhankelijk van de onderzoeker

OBJECTIEF: Onafhankelijk van de onderzoeker

Antropologie:
Etnografisch veldwerk: kwalitatief
diepte-onderzoek, gericht op het
beschrijven van processen van
culturele betekenisgeving en
hiërarchieën in sociale relaties van
collectieven (een volk, of een ander
collectief, bijv. een beroepsgroep) in
een contextuele, holistische
benadering door middel van
gevalstudies.

Etnografie verwijst daarbij zowel naar de methode van data-
verzameling, als naar het onderzoeksperspectief als naar het
product.



- Sociolinguïstiek: Processen van betekenisgeving (cf definitie van etnografisch veldwerk); belang van discoursanalyse
- Geschiedenis: Annalenschool/Marxisme > meer aandacht voor geschiedenis van ‘gewone mensen’ > mondelinge geschiedenis
- Literatuurwetenschap: mondelinge woordkunst, populaire cultuur en *performance*

HOE WORDT DAT KWALITATIEF DIEPTE- ONDERZOEK UITGEVOERD?

Veelheid aan methoden:

- Participerende observatie (en veldwerknootities)
- Interviews
- Surveys
- Visueel materiaal
- Artefacten
- Soms ook archiefmateriaal
- Etc.

OPDRACHT 1: KLEINE ETNOGRAFISCH GERICHTE INTERVIEWOPDRACHT

- 1. Zoek een medestudent op die je niet (goed) kent
- 2. Houd een kort interview met deze medestudent (ieder max. 10 minuten)
- 3. Probeer tot een zo grondig mogelijke etnografische/historische onderzoeksvraag te komen op grond van jouw bevindingen
- 4. Dien deze onderzoeksvraag in via Ufora (voorzie je document van jouw naam)

VELDWERK IN HISTORISCH PERSPECTIEF

A. ONTWIKKELINGEN IN VELDWERK: LITERAIR

- 18^e eeuw: Romantiek: interesse voor ‘volkscultuur’, opkomend nationalisme.
- 19^e eeuw: Gebroeders Grimm: Verzamelen van volksverhalen om ‘authentieke nationale cultuur’ te achterhalen: alleen in Europa (deels op basis van vertellingen die ze zelf bijwoonden).
 - Verandering van karakter van verhalen: minder gruwelijk, seksueel: ‘onschuldiger’ gemaakt.

- James Frazer (Oxford, wereld-mythologie: *The Golden Bough* (1890): geen eigen veldwerk
- Tijdens koloniale periode: vooral antropologen, missionarissen en koloniale ambtenaren die literair materiaal verzamelde en dit etnografisch interpreteerden: maw geschiedenis van veldwerk voor literaire genres verliep parallel met etnografie.
- Maar ook: Folklore studies (in Finland, Duitsland, USA): veel volksverhalen, liederen, etc. Ook eerder etnografisch geïnterpreteerd. Focus op Westerse culturen (volkscultuur), gebruikt voor Nazi-ideologie. Aandacht voor veldwerkmethoden.
- Mondelinge woordkunst werd niet tot de categorie 'literatuur' gerekend.

VANAF JAREN '60

- Folklore studies > *performance*
- Technologie: cassette, later video.

In Afrika:

- Steeds meer verzamelingen.
- Ruth Finnegan: veldwerk in 1961 (Limba, Sierra Leone) en publicatie *Oral literature in Africa* (1970): bestudeerde mondelinge genres in Afrika als literatuur. Begrip *performance* centraal

VELDWERK LITERAIRE GENRES: METHODEN

“NATUURLIJK”

- Observatie > notities, dagboek, voice-recording, foto's, video
- (uitzonderlijk) Participerende observatie (langdurig verblijf) > Idem
- Studie van bestaande documenten (bijv archief of persoonlijke documenten/opnames, foto's, etc) > copies, notities

GEGENEREERD

- Performance op aanvraag > voice-recording, notities, foto's, video
- Interviews: Diepte-interview > Idem
- Focus-groep Interview > Idem

VOORUITLOPEND

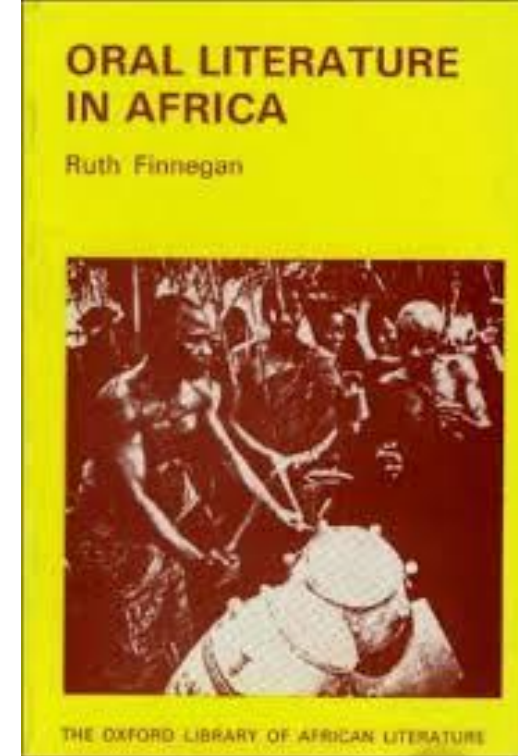
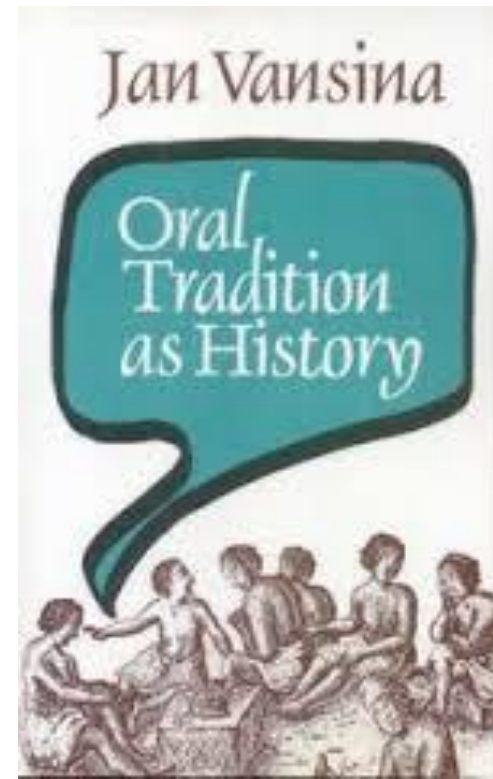
Ethiek en literair veldwerk:

- Kwestie privé/publiek: ligt anders bij een performance (bijv. veldwerk: mondelinge literatuur)
- Maar ook bij een performance: voor wie was de performance bedoeld: voor familiekring of voor de hele wereld?

B. ONTWIKKELING IN HISTORISCH VELDWERK

- Annales-school (Frankrijk, jaren '30/'40):
Geschiedenis als menswetenschap (gewone mensen, mentaliteitsgeschiedenis). Ook aandacht voor andere methoden: statistiek, mondelinge geschiedenis, etc.
- USA en UK: vanuit folklore-studies > *oral history* (jaren '60/'70), gerelateerd aan Marxisme (aandacht voor gewone boeren en arbeiders)
- In Afrika: Jan Vansina (historicus en sociaal antropoloog), veldwerk jaren '50 in Congo.

- Ruth Finnegan, *Oral Literature in Africa* (1970): nadruk op literaire aspecten.
- Jan Vansina, *Oral Tradition* (oorspronkelijk in het Frans 1961). Nadruk op bronmateriaal voor geschiedenis



GESCHIEDENIS: MONDELINGE GESCHIEDENIS/ MONDELINGE TRADITIE:

- 1. Oral history: Getuigenis van gebeurtenissen die de persoon zelf meemaakte
- 2. Orale tradities: Mondelinge performances (cf Literatuur) waarin verwezen wordt naar het verleden

METHODEN: MONDELINGE TRADITIES

Gelijk aan Literatuuronderzoek

“NATUURLIJK”

- Observatie > notities, dagboek, voice-recording, foto's, video
- Participerende observatie (langdurig verblijf) > Idem
- Studie van bestaande documenten (bijv archief, persoonlijke documenten of opnames) > copies, notities

GEGENEREERD

- Performance > voice-recording, notities, foto's, video
- Interviews: Diepte-interview > Idem
- Focus-groep Interview > Idem

METHODEN: MONDELINGE GESCHIEDENIS (ORAL HISTORY)

Aanvullend: Studie van bestaande documenten (bijv archief of persoonlijke documenten) > copies, notities

Maar nadruk op interviews

- Diepte-interview > voice-recording, notities, foto's, video
- Interviews: Life-(Hi)Story interviews > Idem
- Focus-groep Interview > Idem

VOORUITLOPEND:

Ethiek bij historisch veldwerk:

- bronvermelding of anonimiseren?
- Leven de betrokken personen nog? Is het een politiek gevoelig thema? (bijv. bij biografie bij historisch veldwerk)

